

Előhang a Rakott 2012. szeptember 20-i műsorához

A Rakott a lelkiismereti és vallásszabadság elvét és gyakorlatát elemzi. Feszültség, a szó és a tett közötti ellentmondás mérgezi a szabadságot. A világban szélsőséges politikai erőpróbák, vallásháborúnak tűnő véres tettek keltenek aggodalmat. Surján László alelnök úr a minap Brüsszelben Európa különböző egyházi vezetői előtt a „résztevők felekezetre való tekintet nélküli” kiállítását hangsúlyozta. Itthon idézni sikerült, e gondolatot követni meg se próbálják. Klasszikusan, alkotmányjogilag az egyház a vallásos állampolgárok egyesülési jogából születő intézmény, amely jelentősen eltér más társadalmi szerveződésektől. A modern egyházjog főbb elvei: az egyházak szabadon alakulhatnak és működhetnek, nagymértékű egyházi autonómia érvényesül, ám az állam és az egyház elkülönül egymástól. Az egyházak egyenjogúak, egyben jogi személyek. Az állam az egyházakat nem irányíthatja, nem felügyelheti, de sajátos együttműködési formákat alakíthat ki az egyházakkal (pl. közfeladatok ellátása terén és érdekében), ám ez sem jelentheti felekezetek hátrányos megkülönböztetését. 2012 Magyarországon így volna mindez?

Vendég: Iványi Gábor úr, a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) elnöke. Vele nem pusztán az őket érintő közhatalmi „kiközösítés” és sajtópolémia fejleményeit, hanem az egyházi lét, hit és tudat alapkérdéseit is megbeszéljük. Próba: a mai biznisz-politika elveheti-e vajon azt, amit nem ő adott, ami felette áll önző érdekeinek és politikai céljainak? Műsorvezető: Kolláth György

Adásmenet a Rakott 2012. 20-i műsorához

Jó estét kívánok! A 49. adásban előben köszöntöm a hallgatót. Ma a Rakott a lelkiismereti és vallásszabadság elvét és gyakorlatát elemzi. Feszültség, bántó és részrehajló beavatkozás, szlogenek, megbélyegzések, ürügyek felhasználása, a szó és a tett közötti ellentmondás mérgezi ezt a szabadságot. Tegnap, szept. 19-én a parlament emberi jogi bizottsága megmutatta, hogy nem is akarja érteni és méltányolni a házbeli többségnek nem tetszők vallásszabadságát, egyenlőségét, karitatív munkáját.

Pedig, azt gondoltuk sokáig, s gondol(hat)tuk volna még a századvégén is, hogy a jelen kor felvilágosult és „világi” Európájában, s itthon is - az inkvizíció, a reformáció és az ellenreformáció évszázadai után már – nagyobb problémáktól mentesen működnek ezen alapvető emberi jogok, eme szabadságjogok. Ami mégis mindezekkel szemben aktuálpolitikailag – pl. tüntető megmozdulások, kormányzati reagálások terén - van, az minket meg sem érinthet, mert a jogainkat egyszer s mindenkorra kivívtuk, azok elidegeníthetetlenek és sérthetetlenek. Igaz, mind e közben a világban szélsőséges politikai erőpróbák, vallásháborúnak tűnő összecsapások, egyoldalú, jelképes akciók, világvallás nevében elkövetett terrorcselekmények keltettek és keltenek nap mint nap vihart vagy aggodalmat, szednek áldozatot.

Ámde hittük - és itt a hit szó sajnálatosan helyénvaló -, ez nem a mi problémánk, ez egy szabad ország. Itt bárki lehet hívő vagy a maga elhatározásából vallástalan: legfeljebb az egyházak történeti súlya, mérete, politikai kisugárzása, karitatív vagy más közfeladat vállalása válhat közüggé. Sajnálatosan, 2010 után ezen alapjogok némelyike mégis háttérbe szorult, ma is zárójelbe kerülhet. Sőt, ami még ennél is rémesebb, bornírt aktuálpolitikai és pártpolitikai, vagy mi több: egyházközi megosztás martalékává vált, avagy ordas eszmék, embertelen megnyilatkozások kiszolgálójává süllyed(t). Választásokat determináló egyházi törekvések is kiütözköznek.

Mintha immár hazánk és Európa nem egyazon pályán haladna. Surján László alelnök úr a minap Brüsszelben Európa különböző egyházi vezetői előtt a „résztevők felekezetre való tekintet nélküli” kiállítását hangsúlyozta. Itthon idézni sikerült, e gondolatot követni meg se próbálják.

Induljunk ki a „kályhától”. Alapvető jogi, társadalmi elv: a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága keretében mindenki szabadon követheti személyes meggyőződését. Így ateista vagy hívő lehet, utóbbi esetben pedig szabadon követheti bármely vallás előírásait. Sőt, mindaddig, amíg ez nem jár mások jogának vagy szabadságának sérelmével, bírálhatja mások meggyőződését, ilyen értelmű propagandát is folytathat. Persze, határ itt is mások joga, szabadsága, és mindaz, amit törvény egyébként tilt. Összefüggésben a véleménynyilvánítás szabadságával, illetőleg a tanszabadsággal, ateista vagy vallásos nevelésben, oktatásban részesítheti gyermekeit, embertársait. Mindezeknek egyik alapfeltételként minden rendes alkotmány garantálja az állam és az egyház különválasztását. Még egy kis alkotmányjogi megalapozás tartozik ide, szakkönyvből idézve:

A lelkiismereti és vallásszabadság joga a rendszerváltó Alkotmány szerint magában foglalja:

- a vallás, vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását (ez a világnézeti szabadság, a felekezetválasztási szabadság, a vallás megváltoztatásának szabadsága, a vallási pluralizmus elve),

- azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallási cselekmények, szertartások útján, vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együtt nyilvánosan, vagy magánkörben kinyilváníthassa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa, vagy taníthassa (ez a szabad vallásgyakorlás joga, a vallási nézetek szabad terjesztése, a vallásoktatáshoz való jog).

A lelkiismereti és vallásszabadság, mint alapvető emberi jog, egyéni és kollektív jogosultságok összességét jelenti. E részjogok szorosan kapcsolódnak más alapjogokhoz, így az emberi méltóság jogához, a véleménynyilvánítás szabadságához, az egyesülési és gyülekezési joghoz. A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló, korai és mintaértékű 1990. évi IV. törvény szerint e szabadságjog az alkotmányos jogrend keretein belül érvényesülhet. E törvény szerint vallása, meggyőződése és azok kinyilvánítása, illetőleg gyakorlása miatt senkit, semmilyen hátrány nem érhet **és semmiféle előny nem illet meg.** A lelkiismereti és vallásszabadság individuális részjogosítványait **kollektív szabadságjogként az egyházalapítás joga teszi teljessé.** Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából önkormányzattal s jogi személyiséggel rendelkező vallási közösségeket, felekezeteket, egyházakat hozhatnak létre. Egyházat anno legalább száz természetes személy alapíthatott. Az egyház alapszabálya tartalmazza az egyház nevét, székhelyét, szervezeti felépítését, céljait. Egyház minden olyan vallási tevékenység végzése céljából alapítható, amely az alkotmánnyal nem ellentétes és törvénnyel nem tiltott. Végül egy kulcsmondat: A Magyar Köztársaság 1989. október 23-a óta **világnézetileg semleges állam, amely együttműködően viszonyul az egyházakhoz.**

Következtetésül: az egyház a vallásos állampolgárok alapjogából születő intézmény, amely döntően eltér más társadalmi szerveződésektől, pl. az egyesületektől. A modern **egyházjog főbb elvei:** az egyházak szabadon alakulhatnak és működhetnek, nagymértékű egyházi autonómia érvényesül, ekként az állam és az egyház elkülönül

egymástól. Az **egyházak egyenjogúak, egyben jogi személyek**. Az állam az egyházakat nem irányíthatja, nem felügyelheti, de sajátos együttműködési formákat alakíthat ki az egyházakkal (pl. közfeladatok ellátása terén és érdekében). Ám ez sem jelentheti felekezetek hátrányos megkülönböztetését.

Csakhogy, az 1990. évi „egyházügyi” törvény már nincs hatályban. Azt, illetőleg a mai közállapotokat két törvényhozási és egy közbülső alkotmánybírói aktus átírta. Így aztán lehet, hogy képlékeny, szervezeti lefokozással és hatalmi göggel megterhelt vitás „egyházjog” jellemzi 2012 Magyarországot? Így volna? Ha igen, honnan hová haladunk, hol tartunk ma? Melyek a valódi jogi és politikai kérdések, álcák és dilemmák és mik a kilátások: ez a mai adás főmenüje. Aki mindennek eltökélt, évtizedek során harcedzetté vált, és a mindennapi cselekedetekben a krisztusi elveket követő személyisége, tanítója és szakértője, az adás mai vendége: Iványi Gábor úr, a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (a MET) elnöke. **Elnök Úr: a hallgató nevében is üdvözlöm a stúdióban.**

Szünet előtt két fő kérdés adódnék: 1) Egyházi, vallási nézőpontból vizsgálva mi jellemezte Magyarországot az 1989-es évi rendszerváltozás előtt? Mit kellett végleg magunk mögött hagyni, azaz milyen előzményei és tanulságai voltak az 1990. évi törvényalkotásnak? 2) Bevált-e a 22 évvel ezelőtti törvény, avagy az ún. biznisszegyház, a szekta, stb. szlogen nyomán valóban kellett és lehetett attakot vezényelni az akkor elért egyházi autonómia, pluralizmus, valamint állami munka-, és forrásmegosztás ellen?

Most rövid közszolgálati és kereskedelmi szünetet tartunk, de jövünk vissza. Folytatódik a Rakott Iványi Gáborral, a MET elnökével, mert a téma a vallásszabadság, s az egyházi kiosztás-besorolás napjaink Magyarországon. **Tegyünk most egy nemzetközi kitekintést! Európa vajon merre halad ezen szabadságjogok terén? Hogy kell értékelni a vallási szimbólumokkal kapcsolatos vitákat és állami jogi lépéseket? A vallási tolerancia tekintetében pedig mi most hová tart(oz)unk: megyünk vissza az elmúlt századok avitt korába, amelyben az uralkodó politikai erő eldöntheti, hogy neki (!) mire van szüksége? Kívülálló számára is látható, hogy az egyházak szabadsága, sőt léte, állami-jogi státusza drámaian megváltozott itthon? Igaz? Mi és miért történt?**

Mi lett vajon a változások „filozófiája”, és mi lehet ezek társadalmi fogadtatása? Voltak vajon meggyőző megalapozások a törvényalkotáshoz, kikérték vajon az érintettek véleményét? Mire épült egyáltalán az új rendszer? Hol vannak az elfogadhatatlan elemei, pontjai?

Ismét szünetet tartunk, de jövünk vissza. Folytatjuk a Rakott-at Iványi Gábor úrral, a MET elnökével. **Kérem, mutassuk be magát a MET-et: arra is kitekintéssel, hogy az ellenséges közpolitika mit rombol(t) le benne s körülötte úgy, hogy ahelyett jobbat, más fel nem épít? És ha az ártó, kirekesztő, sőt itt adott a műszó: a kiközösítő parlamenti és kormányzati fellépést Önök nem fogadják el, akkor mit tettek és mire készülnek, illetve számítanak még a közeljövőben? Egyszer, alaki jogi szempontból befékezett az Alkotmánybíróság. De vajon a bevezetőben említett alkotmányjogi fundamentumok ma is kőbe vésettnek gondolhatók-e?**

Elérkeztünk a mai utolsó szünetünkhöz, de jövünk vissza. Folytatódik és rövidesen be is fejeződik Iványi Gábor MET elnök úrral. **Kérdés: Elnök Úr, Önöknek és az egyházuk, intézményeik körének milyen a személyes kapcsolata a többi egyházzal?**

Érődik-e az egyházközi szolidaritás, avagy mégis csak sikerrel járt valamelyest az állami oszd meg és uralkodj politika? Tovább menve, a nyilvánosság beszámol miniszteriális, kormányzati tényezőkkel való vitákról. Mi a döntő érv itt és ott, látszik-e esély kompromisszumra, bármiféle enyhülésre, belátásra odaát?

Záró kérdésként: a mi szakmánk elvben az egyházi közösségeket értékhordozó, közösségteremtő tényezőnek tekinti. Elismeri a kulturális, oktatási, szociális és egészségügyi tevékenységüket, sőt a nemzeti tudat ápolásával kapcsolatos szerepüket. Ön szerint mikorra várható, hogy ez helyrebillen hazánkban is, és ehhez az imán túl mit kell tenni?

Köszönöm, hogy a vendégünk volt: Iványi Gábor elnök úr. Köszönöm a Klubrádió munkatársainak: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a segítő közreműködést. A legközelebbi élő adásunk október 11-én lesz. A következő adás témája az Országgyűlés, és annak működése, a Ház új törvénye, benne a parlamenti képviselő helye és esélye egy alelnök és ellenzéki szakpolitikus, jogász szemével. Vendégünk lesz: Dr. Ujhelyi István. Szép estét kívánok, illetve a vendégünkkel együtt kívánunk a hallgatónak. A viszont hallásra: K. Gy. műsorát hallották.